

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 24/05-90

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 13. apríla 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránya prerokoval sťažnosť Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Mlynské nivy 44/a, Bratislava, zastúpeného advokátom JUDr. E. V., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva domáhať sa svojho práva na neustrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Mlynské nivy 44/a, Bratislava, domáhať sa svojho práva na neustrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť trovy právneho zastúpenia Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Mlynské nivy 44/a, Bratislava, vo výške 17 145 Sk (slovom sedemnásťtisícstoštyridsaťpäť slovenských korún) na účet advokáta JUDr. E. V., Advokátska kancelária, B. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. marca 2004 doručená sťažnosť Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., Mlynské nivy 44/a, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. E. V., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia základného práva domáhať sa svojho práva na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004, ktorým nevytlúčil z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 37 Zm 415/99 zákonnú sudkyňu JUDr. K. S.

Sťažovateľ uviedol, že na krajskom súde sa vedie súdny spor s Union bankou, a. s. v likvidácii, o zaplatenie 350 000 000 Kč s príslušenstvom zo zmeniek. Najvyšší súd v konaní o mimoriadnom dovolaní rozsudkom z 19. januára 2003 zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vrátil vec prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Spis bol pridelený zákonnej sudkyňi krajského súdu JUDr. K. S. a je vedený pod sp. zn. 37 Zm 415/99. Dňa 8. októbra 2003 podal sťažovateľ návrh na vylúčenie sudkyne JUDr. K. S.

z prejednávania a rozhodovania uvedenej veci. Uznesením sp. zn. Ndob 512/03 z 22. októbra 2003 najvyšší súd rozhodol, že zákonná sudkyňa krajského súdu nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 37 Zm 415/99.

Dňa 8. januára 2004 podal námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi JUDr. K. S. právny zástupca odporcu (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľa).

Rozdiel týchto námietok spočíva v subjekte podávajúcom námietku a tiež v tvrdených skutočnostiach odôvodňujúcich pochybnosti o nezaujatosti. V námietke zaujatosti podanej právnym zástupcom sú uvedené nové skutočnosti, ktoré sa právny zástupca dozvedel neskôr, a preto námietke zaujatosti z 8. januára 2004 nebráni prekážka rozsúdenej veci (*res iudicata*), pretože nie sú kumulatívne splnené vyššie uvedené podmienky totožnosti veci.

Sťažovateľ zaujatosť zákonnej sudkyne odvodzuje z toho, že táto je zaujatá voči jeho právnemu zástupcovi. Túto skutočnosť odôvodňuje tým, že JUDr. K. S. podala žalobu o ochranu osobnosti proti inej fyzickej osobe, ktorú zastupuje ako právny zástupca tiež JUDr. E. V. na Okresnom súde v Malackách (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 6/01. Tento spor pokračuje pre odvolanie JUDr. K. S. Vo vzťahu k právnemu zástupcovi vystupuje teda JUDr. K. S. súčasne ako účastník konania o ochranu osobnosti a zároveň ako sudkyňa v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Zm 415/99. Z toho sťažovateľ odvodzuje, že tento vzťah je určený protichodným záujmom účastníkov v spore o ochranu osobnosti, a preto bude v zásade poznačený antipatiami, a nie sympatiami, resp. neutrálnym postojom. Sťažovateľ tiež uviedol, že nie je potrebné dokazovať, či je sudca v prejednávanej veci zaujatý, stačí dôvodná pochybnosť o jeho zaujatosti. Rozhodnutie najvyššieho súdu je konečné a nie je proti nemu prípustný riadny opravný prostriedok.

Porušenie základných práv a slobôd podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľ v tom, že zákonná sudkyňa JUDr. K. S. nebola vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 37 Zm 415/99 uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 a napriek tomu vystupuje ako žalobkyňa v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 5 C 6/01 o ochranu osobnosti, kde žalovaného zastupuje JUDr. E. V., teda ten istý právny zástupca ako v konaní sp. zn. 37 Zm 415/99 a je tu teda pochybnosť o nestrannom rozhodovaní právnej veci sp. zn. 37 Zm 415/99.

Právny zástupca sťažovateľa v liste z 5. apríla 2005 doručenom ústavnému súdu 7. apríla 2005 uviedol, že v spore o ochranu osobnosti navrhovateľky JUDr. K. S. prevzal zastúpenie odporcu Ing. J. L. 26. februára 2003 (čo preukázal kópiou plnej moci).

Vo veci vedenej na krajskom súde pod sp. zn. 37 Zm 415/99 bola sudkyňa JUDr. K. S. činná v dvoch časových obdobiach, a to v rokoch 1999 a 2000, konkrétne do 17. apríla 2000, keď krajský súd rozsudkom sp. zn. 37 Zm 415/99 ponechal v platnosti zmenkový platobný rozkaz zo 17. mája 1999. Opätovne sa začala prípadu venovať až v čase po doručení rozsudku najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) sp. zn. M Obdo V 8/2002 z 19. júna 2003, ktorým boli zrušené predchádzajúce rozsudky (sp. zn. 37 Zm 415/99 a 7 Obo 182/2000). Z toho vyplýva, že v čase prevzatia zastúpenia vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 5 C 6/01 právnym zástupcom sťažovateľa bolo konanie na krajskom súde právoplatne skončené. V tom čase prebiehalo už len konanie o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora.

Sťažovateľovi ani jeho právnomu zástupcovi v čase jeho splnomocnenia na zastupovanie Ing. J. L. nemohlo byť známe, že najvyšší súd vec vráti na prejednanie a rozhodnutie JUDr. K. S.

Zástupca sťažovateľa uviedol, že zo znenia čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyplýva žiadna výnimka zo základného práva na konanie pred nestranným súdom. Z toho aspektu preto nemá na existenciu tohto základného práva vplyv ani skutočnosť, ak k vzniku pochybností o nezáujatosti konajúceho sudcu dôjde až neskôr v priebehu konania v dôsledku iného účastníka konania, prípadne jeho právneho zástupcu napr. prevzatím právneho zastupovania v inej právnej veci.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zo dňa 28. januára 2004, sp. zn.: 5 Ndob/2/2004, ktorým nevytlúčil z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 37 Zm 415/99 sudkyňu Krajského súdu v Bratislave JUDr. K. S. porušil základné právo obchodnej spoločnosti Slovenský plynárenský priemysel, a. s., Mlynské nivy 44/a, 825 11 Bratislava, zapísaná v Obchodnom registri Okresného súdu Bratislava I v odd.: Sa, vložka číslo: 2749/B, domáhať sa svojho práva na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 28. januára 2004, sp. zn.: 5 Ndob/2/2004, ktorým nevytlúčil z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 37 Zm 415/99 sudkyňu Krajského súdu v Bratislave JUDr. K. S. sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril predseda najvyššieho súdu, ktorý vo svojom vyjadrení zo 6. septembra 2004 uviedol, že o námietke zaujatosti a návrhu na vylúčenie sudkyne krajského súdu JUDr. K. S. rozhodol senát najvyššieho súdu, ktorý dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky pre vylúčenie sudkyne z prejednávania veci. Podľa predsedu najvyššieho súdu nie je povolaný hodnotiť vecnú správnosť rozhodnutia príslušného senátu. Podľa neho postupom najvyššieho súdu pri rozhodovaní o námietke

zaujatosti právo sťažovateľa domáhať sa svojho práva na nestrannom súde nemohlo byť porušené, a preto navrhuje sťažnosť odmietnuť.

Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 24/05-57 z 27. januára 2005 bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie.

Sťažovateľ svojím listom doručeným ústavnému súdu 15. februára 2005 oznámil, že trvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Dňa 16. marca 2005 sa vo veci konalo ústne verejné zasadnutie za účasti povereného právneho zástupcu sťažovateľa, na ktorom predniesol návrhy a dôkazy totožné s písomnými podaniami sťažovateľa.

Právny zástupca sťažovateľa uviedol, že najvyšší súd sa podľa jeho názoru nezaoberal objektívnou stránkou namietanej zaujatosti sudkyne a ani sa s ňou v rozhodnutí nevysporiadal. V záverečnom prednese predložil návrh petitu rozhodnutia totožný s písomne predloženým návrhom.

Predseda najvyššieho súdu sa na verejnom zasadnutí senátu nezúčastnil napriek tomu, že o termíne bol informovaný.

II.

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal okrem z písomných podaní účastníkov a prednesov na ústnom verejnom zasadnutí aj zo spisu krajského súdu sp. zn. 37 Zm 415/99, spisu bývalého Okresného súdu Malacky sp. zn. 5 C 6/01 teraz vedeného na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. MA 5 C 6/01 a spisov najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndob/2/2004 a sp. zn. 3 Obo /9/2004.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy.

Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a pri rozhodovaní sú viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 a zákonom.

Podľa čl. 36 ods. 1 ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezáujatosti.

Účelom čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť prístup k súdu a rovnaké právne postavenie v konaní pred súdom každému, kto žiada o ochranu tých svojich záujmov chránených právnym poriadkom, ktoré štát zveril do právomoci orgánov súdnej moci (II. ÚS 26/96). Článkom 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje predovšetkým prístup k súdu, pretože len v takom prípade sa vytvárajú podmienky na domáhanie sa práva na súdnu ochranu oprávnenou osobou. Súd musí mať ústavou výslovne určenú kvalitu. To znamená, že musí byť nezávislý a nestranný.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti pre uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (II. ÚS 71/97).

Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť. Z uvedeného dôvodu možno sudcu vylúčiť buď na návrh účastníka súdneho konania, alebo na základe návrhu samotného sudcu. Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97).

Nestrannosť je potrebné skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. v danom prípade je potrebné zistiť osobné presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska nestrannosti, t. j. v danom prípade je

potrebné zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek pochybnosti v danom smere. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (Piersack v. Belgicko – rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva – ďalej len „európsky súd“ z 1. októbra 1982).

Nie je možné uspokojiť sa len so subjektívnym hľadiskom nestrannosti, ale je potrebné skúmať, či sudca poskytuje záruky nestrannosti aj z objektívneho hľadiska. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná (Delcourt v. Belgicko – rozsudok európskeho súdu zo 17. januára 1970). Sudca sa má objektívne javiť v očiach strán, že je nestranný, a zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o jeho nestrannosti.

Existencia nestrannosti musí byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00). Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či je možné usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť.

Nestrannosť sudcu obyčajne definovaná ako absencia predsudku alebo zaujatosti sa z pohľadu čl. 6 ods. 1 dohovoru môže posudzovať na základe dvoch rôznych prístupov. Možno rozlišovať subjektívny prístup, pri ktorom sa skúma stav mysle sudcu, teda to, čo si sudca v danej situácii myslel vo svojom vnútornom fóre, a objektívny prístup, pri ktorom sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola vylúčená každá pochybnosť o jeho nestrannosti. Objektívny prístup spočíva v otázke, či nezávisle na osobnom správaní sudcu určité overiteľné skutočnosti neumožňujú pochybovať o jeho nestrannosti. V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého sa možno oprávnene obávať, že mu chýba nestrannosť. Ide o dôveru, ktorú musia

mať súdy pri stranách v demokratickej spoločnosti (Padovani v. Taliansko – rozsudok európskeho súdu z 26. februára 1993). Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo).

Judikatúra európskeho súdu vyžaduje, aby obava z nedostatku nestrannosti sa zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Existencia oprávnených pochybností závisí od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie, ktoré postupne vo veci vykonával, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, ich právnym zástupcom, svedkom a pod. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý. Rozhodujúce nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti.

Sudcom je uložená povinnosť zachovávať maximálnu diskretnosť, ak majú súdiť vec, aby sa nenarušil ich obraz nestranných sudcov. Táto diskretnosť by ich mala viesť k tomu, aby nepoužívali tlač, i keby mali odpovedať na provokácie. Vyžadujú to vysoké požiadavky spravodlivosti a vznešenosť súdnej funkcie (Buscemi v. Taliansko – rozsudok európskeho súdu zo 16. septembra 1999).

Značnú analógiu predmetnej veci vykazuje vec *Wettstein v. Švajčiarsko* (rozsudok z 21. decembra 2000), kde sťažovateľ viedol tri spory. V prvých dvoch vystupovali ako zástupcovia protistrany dvaja advokáti, ktorí v jeho treťom spore vystupovali ako sudcovia

na čiastočný úväzok. Európsky súd vyslovil, že táto skutočnosť vzbudzovala oprávnenú pochybnosť sťažovateľa o nestrannosti týchto dvoch sudcov.

Ústavný súd z vyžiadaných spisov zistil nasledovné:

V uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 sa v odôvodnení uvádza, že sú tu pochybnosti právneho zástupcu o nezaujatosti sudkyne JUDr. K. S. s ohľadom na pomer sudkyne k právnemu zástupcovi žalovaného v spore o ochranu osobnosti vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 5 C 6/01, a to z dôvodu, že tento zastupuje ako právny zástupca Ing. J. L., ktorého sudkyňa JUDr. K. S. žaluje v právnej veci ochrany osobnosti za výroky, ktoré Ing. J. L. uviedol na margo postupu sudkyne v spore Union banka c/a Slovenský plynárenský priemysel sp. zn. 37 Zm 415/99. Dôvodom na podanie námietky zaujatosti zákonnej sudkyne je podanie odvolania JUDr. K. S. proti rozsudku súdu prvého stupňa v spore o ochranu osobnosti sp. zn. 5 C 6/01, ktorým bola jej žaloba proti Ing. J. L. zamietnutá. Podľa názoru právneho zástupcu je nepochybné, že si JUDr. K. S. v súvislosti s výrokmi Ing. J. L. v pozícii žalobkyne vytvorila určitý subjektívny vzťah voči právnemu zástupcovi Ing. J. L., čo sa zrejme zintenzívnilo po vydaní zamietavého prvostupňového rozsudku. Právny zástupca poukazuje na teóriu zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký javiť aj v očiach verejnosti a účastníkov súdneho konania. Sudkyňa krajského súdu uviedla, že sa vo veci necíti byť zaujatá.

Podľa názoru najvyššieho súdu dôvody uvádzané právnym zástupcom žalovaného nemajú taký charakter, že by tu boli náznaky jej zaujatosti smerujúce voči právnemu zástupcovi žalovaného. V odôvodnení sa ďalej uvádza, že ako právny zástupca žalovaného, tak aj sudkyňa krajského súdu musia byť na takej profesionálnej úrovni, že zastupovanie právneho zástupcu žalovaného v inom spore, i keď sa dotýka sudkyne JUDr. K. S., sa nijako neprejavilo v prejednávani a rozhodovaní v konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 37 Zm 415/99. V odôvodnení sa uvádza, že z dôvodov uvádzaných právnym zástupcom žalovaného, ktoré sú teoretické, nemožno vyvodiť zaujatosť sudkyne JUDr. K. S. a jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 37 Zm 415/99.

Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 v otázke dôvodov, prečo sudkyňa krajského súdu nie je vylúčená, musí byť jasné a zrejmé s prihliadnutím na závažnosť tohto rozhodnutia a aj s ohľadom na to, že proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné. Zo spisu sp. zn. 5 Ndob/2/2004 nevyplýva, že by si najvyšší súd pri rozhodovaní o námietke zaujatosti vyžiadal spis bývalého Okresného súdu Malacky sp. zn. 5 C 6/01. Dôvody rozhodnutia nie sú jednoznačné. Najvyšší súd sa mal podrobnejšie zaoberať otázkou objektívnej stránky zaujatosti zákonnej sudkyne, ako aj oboznámiť sa so spisom sp. zn. 5 C 6/01 a až po dôkladnom zistení skutkového stavu vyniesť rozhodnutie, či je zákonná sudkyňa vylúčená alebo nie, a toto rozhodnutie podrobne odôvodniť, pokiaľ ide o dôvody na vylúčenie, resp. nevyklúčenie zákonnej sudkyne týkajúce sa objektívnej stránky zaujatosti, ktorá súvisí s okresným súdom prejednávanej vecou sp. zn. 5 C 6/01.

Zo spisu bývalého Okresného súdu Malacky by najvyšší súd zistil a vyhodnotil mieru presnosti sťažovateľom uvádzaných okolností v sťažnosti, ako aj podiel jeho účasti na konaní o ochrane osobnosti na bývalom Okresnom súde Malacky sp. zn. 5 C 6/01.

Pri takom závažnom rozhodnutí, ako je objektívna stránka sudcovskej nezávislosti, musí súd vychádzať zo všetkých dostupných spisov a tieto náležite vyhodnotiť.

Ústavný súd teda zistil, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa domáhať sa svojho práva na nestrannom súde garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože z uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva, či sa tento jednoznačne vysporiadal s dôvodmi uvádzanými sťažovateľom a či dôvody uvádzané právnym zástupcom boli náležite preskúmané. V napadnutom uznesení nie sú dostatočne podrobne vyhodnotené dôvody nevyklúčenia zákonnej sudkyne z konania.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Ústavný súd vyslovil porušenie základného práva garantovaného ústavou a medzinárodnými zmluvami o ľudských právach, zrušil namietané rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Ndob/2/2004 z 28. januára 2004 a prikázal mu vo veci znovu konať.

Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou najvyššieho súdu opäť vec prejednať a rozhodnúť o vylúčení, resp. nevyhlásení zákonnej sudkyne, náležite zistiť skutkový stav a v uznesení o vylúčení, resp. nevyhlásení zákonnej sudkyne jasne a podrobne uviesť dôvody na vylúčenie, resp. jej nevyhlásenie.

Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia podľa ustanovenia § 13 ods. 1 a § 16 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), a to za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, napísanie sťažnosti, účasť na ústnom pojednávaní) po 2 501 Sk a tri paušály po 150 Sk, čo spolu s daňou z pridanej hodnoty predstavuje 9 464 Sk, ďalej náhradu nákladov na cestovné výdavky za cestu vlakom 15. marca 2005 vo výške 538 Sk a za cestu lietadlom 16. marca 2005 vo výške 3 893 Sk, čo spolu predstavuje 4 431 Sk, a náhradu nákladov za stratu času pri ceste vlakom Bratislava – Košice 15. marca 2005 za 5 hodín a 30 minút vo výške 2 750 Sk a pri ceste lietadlom Košice – Bratislava 16. marca 2005 za 1 hodinu vo výške 500 Sk, spolu 3 250 Sk. Sťažovateľ žiadal vyplatiť trovy právneho zastúpenia spolu vo výške 17 145 Sk na účet svojho právneho zástupcu.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní úhrady trov požadovaných právnym zástupcom sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konaní uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania najvyšším súdom.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 citovanej vyhlášky, ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmet konania – ochrana základných ľudských práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk a v roku 2004 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky 15 008 Sk.

Ústavný súd určoval odmenu za dva úkony právnej pomoci v roku 2004, a to prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady a napísanie sťažnosti. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci po zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. vo výške 9 340 Sk (odmena za jeden úkon je 4 534 Sk plus režijný paušál 136 Sk za každý úkon) a za úkon vykonaný v roku 2005 vo výške 2 501 Sk s paušálnou náhradou za tento úkon 150 Sk. Spolu 11 991 Sk s 19 % DPH čiastku 14 269 Sk. Sťažovateľovi ústavný súd vypočítal cestovné výdavky za cestu z Bratislavy do Košíc a späť vlakom vo výške 1 075 Sk a náhradu za stratu času za 11 hodín, t. j. 22 polhodín (§ 17 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb) po 250 Sk, spolu 5 500 Sk. Spolu by mal sťažovateľ nárok na náhradu trov konania vo výške 20 844 Sk. Výška trov požadovaných sťažovateľom nie je vyššia ako výška určená

podľa príslušných právnych predpisov, a preto ústavný súd priznal požadované trovy, pričom uložil najvyššiemu súdu uhradiť ich na účet právneho zástupcu sťažovateľa v lehote 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Z uvedených dôvodov ústavný rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2005